

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Катерина ГОРСЬКА

ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю

Лекція з дисципліни «Основи правової журналістики»

Київ 2021

УДК 070 (316.773)

Рекомендовано кафедрою мультимедійних технологій і медіадизайну
Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 3 від 12.10.2021 р.) .

Рецензент:

Білан Н. І. доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри реклами та зв'язків із громадськістю Навчально-наукового Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Горська К.

Техніка проведення інтерв'ю. Текст лекції з дисципліни «Основи правової журналістики»/ Катерина Горська. Київ, ННІЖ, 2021. 39 с.

Лекція з дисципліни «Основи правової журналістики» для студентів освітньо-професійної магістерської програми «Правова журналістика».

© Горська К., 2021

План:

Підготовка до інтерв'ю.

Пошук інформації про героя.

Місце проведення.

Формулювання запитань.

Проведення інтерв'ю.

Опублікування інтерв'ю.

Інтерв'ю – поширений жанр у журналістиці. Його любляють телевізійники, без нього не обходяться журнальні видання та навіть подкастери рекомендують починати свою кар'єру з аудіоінтерв'ю.

Хоча побудова інтерв'ю підпорядковується загальним правилам підготовки матеріалів цього жанру, в царині правової журналістики воно має свої специфічні особливості. За допомогою інтерв'ю репортери намагаються не лише привернути увагу до важливих проблем у суспільстві, а й досягти соціальних ефектів. Герої такого інтерв'ю не завжди налаштовані на розмову, а журналістові доводиться ставити незручні запитання.

Що робити коли інтерв'ю перетворюється на дебати? Як правильно формулювати запитання? Як місце розмови може допомогти журналісту? Знайти відповіді ви зможете в цій лекції.

У інтерв'ю має бути мета

Це, на перший погляд, очевидне правило, журналісти часто ігнорують. Співрозмовник – ваш стратегічний партнер на період інтерв'ю. Те, наскільки динамічною й інформативною буде ваша розмова, залежить від взаємодії обох сторін. Але, якщо повністю покладатися на співрозмовника, журналіст ризикує втратити контроль над ходом інтерв'ю, а розмова в результаті може принести багато сюрпризів і піти в іншому напрямку.

Повернімось до мети. Журналістові варто завжди про неї пам'ятати, а переважна більшість питань мають працювати на її досягнення. Отже:

- не змінюйте тему, якщо це не передбачено сценарієм;
- якщо розмова вийшла за межі запланованого поля, «поверніть» гостя до ключової теми розмови;

Аліса запитала в Чеширського Кота:

- Куди мені звідси йти?
- А куди ти хочеш потрапити?
- Мені все одно ... Тільки б потрапити куди-небудь.
- Тоді все одно, куди і йти. Кудись ти обов'язково потрапиш.

*Уривок з книги Льюїса Керрола
«Аліса в країні мрій».*

*Ілюстрація до видання Льюїса Керрола
«Аліса в країні мрій»*

70% питань повинні працювати на основну мету інтерв'ю

- Інтерв'ю як частина історії
- Інтерв'ю як джерело отримання інформації
- Інтерв'ю для педалізації суспільно важливої проблеми
- Інтерв'ю-викриття
- Інтерв'ю – нові грані портрету

Що ми знаємо про людину?
Де шукати інформацію про героя?

Запорука успішного інтерв'ю – ретельна підготовка. Саме підготовчому етапу варто приділити особливу увагу та зібрати максимально інформації про майбутнього героя. Шукати можна в будь-яких відкритих джерелах. Для цього:

- **Підпишіться на акаунти героя в соціальних мережах.** Робіть моніторинг постів (їхню тематику, періодичність, коментарі тощо), перегляньте список друзів та підписок. Будь-які з цих деталей зможуть вам знадобитись під час розмови. Також не зайвим буде скористатися програмами, що відстежують активність людини в соціальних мережах (наприклад, які пости вона «вподобає», кого коментує).

- **Проаналізуйте максимальну кількість попередніх інтерв'ю з героєм.** Це допоможе уникнути банальних запитань та дасть додаткову інформацію про людину, її погляди, вподобання тощо.
- Якщо метою вашого інтерв'ю є фактчекінг публічних обіцянок героя, ретельно **проаналізуйте** його **попередні публічні заяви**. Період вибірки може сягати в окремих випадках навіть 5-10 років. Відновити матеріали зі старих інтернет-ресурсів допоможе програма відтворення архівів сайтів (наприклад, <https://web.archive.org/>).
- **Використовуйте програми пошуку** згадування імені героя на найбільш популярних платформах та у соціальних мережах (Facebook, Instagram, YouTube, Twitter тощо), наприклад, Social Seacher.

The screenshot displays the Social Searcher web application interface. At the top, there are filters and analytics sections. The main area shows a grid of search results for the query 'Vitaly Klyuchko'. Each result card includes a profile picture, name, platform (e.g., Facebook, Twitter), and a link to the profile. A search tip box on the left provides instructions on how to refine the search. The interface is clean and modern, with a blue header and a white background for the results.

Приклад результатів пошуку
згадування про людину
в програмі Social Searcher
(<https://www.social-searcher.com>).

ПЕРЕД ІНТЕРВ'Ю

Два важливих питання які вам необхідно вирішити перед інтерв'ю:

Чи давати попередньо питання співрозмовнику?

Герої, особливо відомі особи, часто просять попередньо надати список запитань, аргументуючи це своєю зайнятістю та щільним графіком зустрічей. Однозначної рекомендації як поводитись журналістові не має. З одного боку, чітко окреслене коло запитань дозволить вашому співрозмовнику краще підготуватися до них, «озброїтись» конкретними даними чи зібрати необхідну для відповіді інформацію. З другого боку – журналіст не зможе розраховувати на ефект несподіванки та заздалегідь підготовлені гострі питання не отримують належного резонансу. Втім ви завжди можете анонсувати співрозмовнику коло тем, які плануєте підняти під час інтерв'ю.

Яке місце обрати для інтерв'ю?

«Вийти із зони комфорту» – порада, яку часто дають журналістам, що готують гостре інтерв'ю на соціально важливу тематику. Обрати затишну локацію з комфортними кріслами, студію із запрошеними глядачами чи формат «на ногах», коли журналіст та співрозмовник стоять – залежить від концепції медіапродукту. Якщо цих обмежень не має, спробуйте внести зміни до звичної обставновки та вийти із зони комфорту.

Як налаштувати позитивно до себе співрозмовника?

Хороший початок

- **«Ice breaking»** (від англ. розбивати кригу) – популярний комунікаційний прийом, що має на меті встановити довіру між співрозмовниками. Для того, щоб почати діалог із гостем, краще за все використати час, коли він лише прибув на місце зустрічі. Одразу постарайтеся налаштувати його на позитивну розмову. Будьте ввічливими та тактовними.
- **Почніть із жарту.** Це правило однаково ефективно як для побудови публічної промови, так і для початку інтерв'ю. Головна мета в обох випадках – створення позитивної атмосфери.

- **Правило гри «Як стати мільйонером».** Під час підготовки сценарію інтерв'ю та переліку питань можете керуватися правилами цієї телевізійної гри. Починайте з легких запитань і поступово переходьте до серйозних соціально важливих тем.
- **Екскурс у минуле.** Завжди починайте із часів, подій, що викликать у героя позитивні емоції. Якщо привід зустрічі – проблемна ситуація, пов'язана з героєм сьогодні, згадайте період, коли його кар'єра (життя) складалась добре.

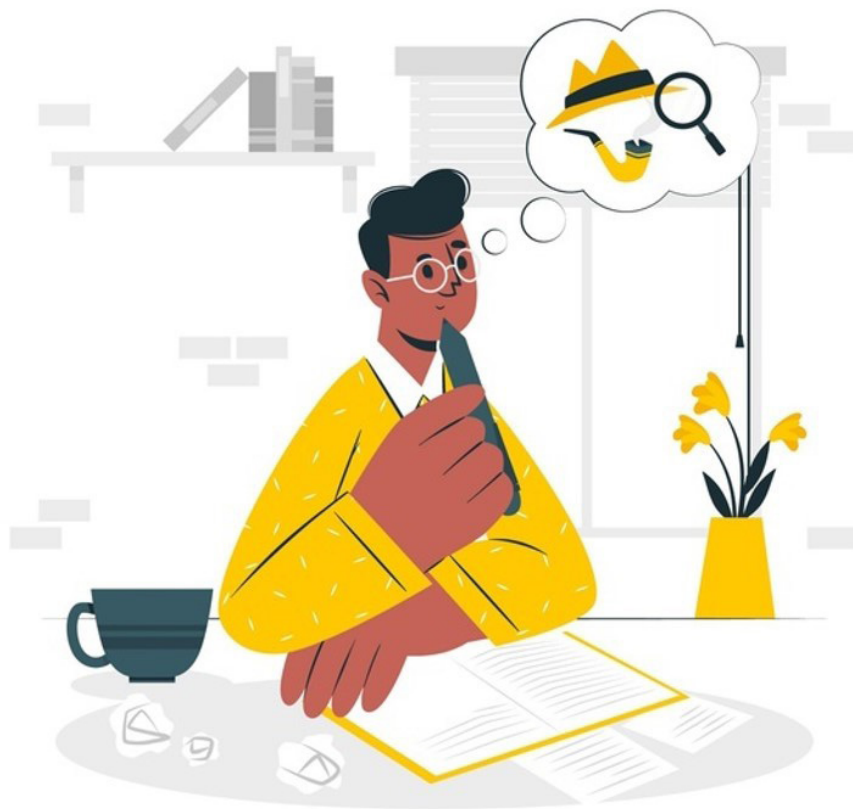

ТИПИ ПОБУДОВИ ПИТАНЬ ІНТЕРВ'Ю

- Емоція
- Думка
- Джерело отримання інформації

- Що ви відчули, коли дізнались про катастрофу?
- Як гадаєте, чи можна було уникнути катастрофи?
- Коли ви дізнались про катастрофу?

Структура та тип запитання залежить від того, який аспект поведінки чи особистості героя ви плануєте розкрити в його відповіді.

Яке питання – така й відповідь

Існує думка, що стандартних запитань не може бути і для кожної людини потрібно добирати свої. Журналіст, що не витратив час на підготовку ретельно продуманих запитань, ризикує здобути критику не лише колег, а й героя, якому вкотре доведеться відповідати на одні й ті ж самі запитання. Натомість оригінальний підхід та небанальні питання завжди будуть поціновані.

АГРЕСИВНО НЕ ОЗНАЧАЄ НЕЧЕСНО

НЕ ВАРТО ПИТАТИ:

- **Які ваші плани на майбутнє?**
- **Як вам вдалося досягти успіху?**
- **Про що ви мрієте?**
- **Що ви могли б порадити нашим читачам (глядачам)**

- Визначтесь, що для вас важливіше: **поставити питання чи отримати відповідь?** Намагання продемонструвати власну обізнаність у проблемі не завжди гарантує отримання ґрунтовної та інформативної відповіді від співрозмовника. Тож у першу чергу будуйте питання з огляду на це.
- Краще **поставити невдале запитання або не поставити взагалі?** Цю дилему в кожному окремому випадку журналістові доведеться вирішувати самотужки. Досвідчені журналісти радять не боятися власних помилок так не впускати свого шансу.
- **Дайте співрозмовнику можливість відповісти.** Іноді журналісти не чекають відповіді гостя, а починають відповідати самі. Тож не забувайте робити паузу для виділення питання та терпляче чекайте відповіді.

Правила **вдалого інтерв'ю**

- **Важливо запитати чи отримати відповідь? Краще поставити невдале запитання, аніж не поставити взагалі.**
- **Дайте можливість відповісти, а не починайте це робити за людину.**
- **Запитайте та зробіть паузу – тим самим примушуючи людину відповісти на це питання.**

«Незручне питання не значить некоректне», - сер Робін

Робін Дей під час інтерв'ю з Маргарет Тетчер на BBC Panorama, 1984 рік.

Як примусити відповісти на питання?

Робін Дей, британський політичний репортер, що більш відомий як Сер Робін, цитував дослідження Пітера Булла та Кейт Майєр – двох психологів Йоркського університету, які аналізували інтерв'ю з Маргарет Тетчер та Нілом Кінноком і виділили 31 форму ухилення політичних діячів від відповіді на незручні запитання, серед них:

- **ігнорування питання,**
- **визнання питання без відповіді,**
- **ставлення під сумнів,**
- **напад на питання,**

- **напад на інтерв'юера,**
- **відмова від відповіді,**
- **висловлення політичної точки зору,**
- **надання неповної відповіді,**
- **твердження, що співрозмовник вже дав відповідь на запитання.**

(джерело: Ian Katz. The death of the political interview / The Financial Time. September 7, 2014. <https://www.ft.com/content/bd0b95c4-3477-11e4-b81c-00144feabdc0>)

Для того щоб отримати відповідь на запитання, прямо попросіть про це співрозмовника або переформулюйте його.

Формулювання питань

- **Використовуйте відкриті запитання.** Що? Чому? Як? Де? Ці форми підійдуть для того, щоб отримати від співрозмовника розгорнуту відповідь. Натомість закриті запитання (що передбачають відповіді так/ні) не сприятимуть підтриманню діалогу та не дадуть детальної картини щодо події чи ситуації.

Приклад:

- Чи очікували ви такої реакції аудиторії?
- Ні.

- **Не ставте більше одного запитання.** Кілька питань (основне та додаткові) дадуть можливість обрати співрозмовнику для відповіді лише одне з них.

**«Якщо між вами та людиною,
в якої треба взяти інтерв'ю, двері –
станьте в них», –**

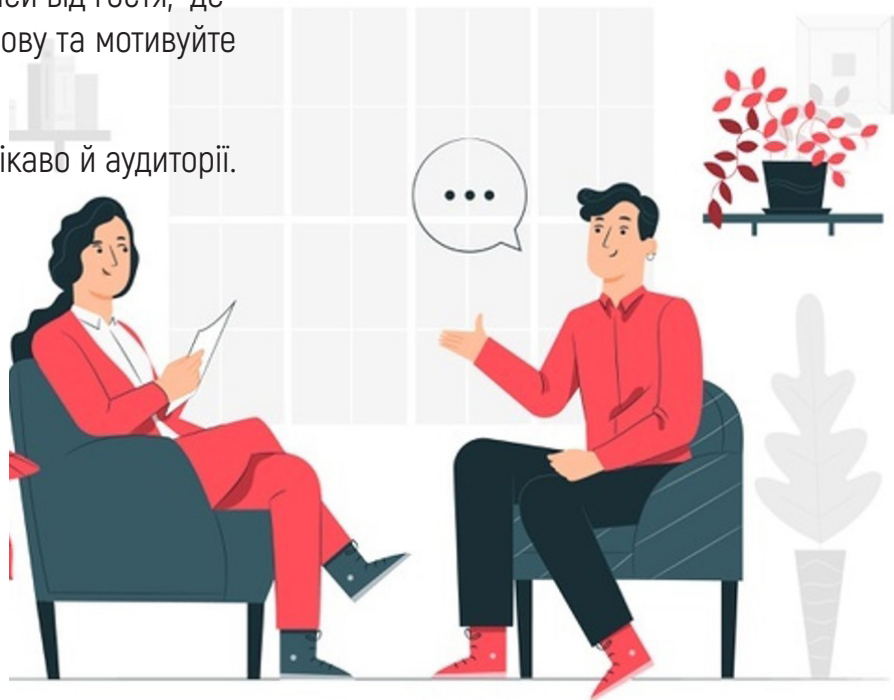
Девід Рендалл, репортер

Цю цитату відомого британського репортера Девіда Рендалла можна прочитати не буквально. Будьте переконливими в своїх аргументах та наполегливими в бажанні отримати відповідь.

Слухати співрозмовника

У першу чергу журналістові має бути цікава відповідь співрозмовника. Тож, не відводьте очей від гостя, демонструйте свою залученість у розмову та мотивуйте його продовжувати говорити.

Пам'ятайте, якщо не цікаво вам, не цікаво й аудиторії.

Інтерв'ю чи дебати

Часто журналісти захоплюються бажанням висловити власну точку зору або відкрито не погоджуються з думкою свого гостя. У цих випадках існує небезпека перетворення інтерв'ю на дебати. Співрозмовник навіть може запропонувати репортеру самому відповісти на запитання. У цьому випадку варто наголосити на тому, що думка журналіста не так важлива як його співрозмовника, і саме відповідь героя цікавить аудиторію.

Опублікування інтерв'ю

На етапі опублікування інтерв'ю зверніть увагу на правові аспекти цього журналістського матеріалу. Адже відповідно Закону України «Про авторське право та суміжні права» інтерв'ю є об'єктом співавторства. Таким чином, обидві сторони: особа, що дала інтерв'ю та особа, що його брала є повноцінними співавторами. Отже:

- Журналіст не має права публікувати інтерв'ю без дозволу свого співавтора і має отримати від нього згоду.
- Винагорода за використання твору належить співавторам у рівних частках, якщо між ними не було укладено угоди.

Питання до теми:

1. Які типи інтерв'ю найчастіше використовуються в правовій журналістиці?
2. Де шукати інформацію про майбутнього героя інтерв'ю?
3. Що потрібно зробити на етапі підготовки інтерв'ю?
4. З яких питань варто починати розмову з гостем?
5. В яких випадках, на вашу думку, краще ставити співрозмовнику закриті питання (що передбачають відповідь так/ні). Наведіть приклади.
6. В чому полягає застосування комунікаційного прийому «ice breaking» для інтерв'ю?
7. Яких правил треба дотримуватися під час проведення інтерв'ю?
8. Чи варто попередньо давати питання інтерв'ю співрозмовнику? Аргументуйте відповідь.
9. Чи потрібний дозвіл героя для опублікування інтерв'ю?

Завдання для самостійної роботи:

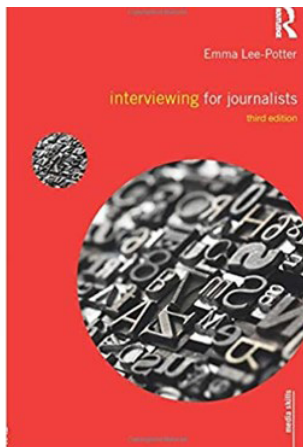
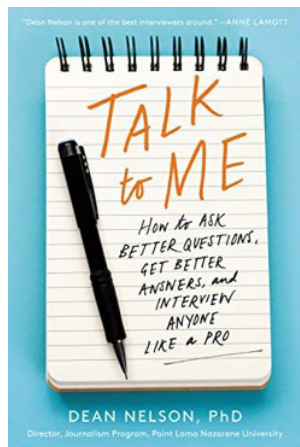
- Підготуйте сценарій та перелік питань інтерв'ю із запропонованим героєм на правову тематику.
- Визначте мету інтерв'ю та аргументуйте, як підготовлені питання допоможуть її досягти.
- Узгодьте деталі зустрічі та проведіть інтерв'ю з обраним героєм.

Список літератури:

1. Аньєс І. Книга Підручник із журналістики. Пишемо для газет. Києво-Могилянська академія, 2013. 544 с.
2. Больц Н. Абетка медіа. Київ, Центр вільної преси, 2015. 177 с.

3. Вайшенберг З. Новинна журналістика. Київ, 2016. 265 с.
4. Використання даних у боротьбі проти маніпуляцій та дезінформації.
<https://www.checkregion-ua.info>. <https://bit.ly/311e7Va>.
5. Захарченко А.П. Інтернет-медіа: інтерактивний навчальний посібник для курсу «Підтримка сайту» для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». – Тернопіль, «Крок». – 2014. – 198 с.
6. Носке Г. Журналістика: що треба знати та вміти. Київ, Центр вільної преси, 2017. 312 с.
7. Стотхарт К. Книга Як знайти спільну мову. Впевненість і харизма при спілкуванні з особистостями різного типу. КМ-БУКС, 2021. 304 с.
8. Шнайдер В., П.-Й. Рауе. Новий посібник з журналістики та он-лайн-журналістики. Київ, Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. 358 с.

9. Фактчекінг та перевірка даних. – <https://video.detector.media/lessons/faktcheking-ta-perevirka-danykh-i27>.
10. Sedorkin G. Interviewing. A guide for journalists and writers. Routledge, 2011. 216 p.
11. Hogarth M. Writing Feature Articles. Print, Digital and Online. Routledge, 2019. 314 p.
12. Palmer R. Becoming the News. How Ordinary People Respond to the Media Spotlight. Columbia University Press, 2017. 280 p.
13. Nelson D. Talk to Me: How to Ask Better Questions, Get Better Answers, and Interview. Harper Perennial. 2019. 386 p.

ЛЕКЦІЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПРАВОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ»

ТЕХНІКА ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю

КАТЕРИНА ГОРСЬКА

© Горська К., 2021

